

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

**JAZYK MAILOVÉ KORESPONDENCE
(ROZDÍLY V KOMUNIKACI ŽEN A MUŽŮ)**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Martina Čapková

Specializace v pedagogice, obor Český jazyk se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PhDr. Jana Vaňková

Plzeň, 2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Přeštice, 7. dubna 2014

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala paní PhDr. Janě Vaňkové za odborné vedení, za ochotný, vstřícný a profesionální přístup a za odborné rady, které mi poskytovala při konzultačních hodinách.

Obsah

1	ÚVOD	2
2	TEORETICKÁ VÝCHODISKA	4
3	CHARAKTERISTIKA ADMINISTRATIVNÍHO STYLU	6
3.1	LEXIKÁLNÍ ROVINA	6
3.2	SYNTAGMATICKÁ A SYNTAKTICKÁ ROVINA	6
3.3	MORFOLOGICKÁ ROVINA	7
3.4	ŽÁNRY ADMINISTRATIVNÍHO STYLU	7
4	DRUHY DOPISŮ	9
5	ELEKTRONICKÝ DOPIS – E-MAIL	10
5.1	ASPEKTY E-MAILU	11
6	PRAKTICKÁ ČÁST – KRITÉRIA PRO ANALÝZU	14
7	VLASTNÍ SYNTAKTICKÁ ANALÝZA	18
8	POROVNÁNÍ VÝZKUMŮ	35
9	ZÁVĚR	37
10	RESUMÉ	39
11	POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY	40
11.1	LITERATURA	40
11.2	ČASOPISECKÉ ČLÁNKY	40

1 ÚVOD

Téma „*Jazyk mailové korespondence*“ jsem si vybrala z toho důvodu, že v dnešní době jsme ze všech stran obklopeni elektronikou. Klasické ručně psané dopisy se dnes již prakticky neposílají, téměř veškerá komunikace mezi lidmi je realizována prostřednictvím zmíněné elektroniky a PC.

Tento druh komunikace používají především lidé mladší generace. Je to dáno moderní dobou, jež poskytuje různé výhody a snadnější způsob komunikace mezi lidmi. Vlastní-li člověk mobilní telefon s možností připojení k internetu, nic mu nebrání v tom, aby komunikoval s kýmkoliv, ať už je doma, v parku či ve vlaku. Komunikace prostřednictvím elektroniky je jistě snadnější, rychlejší a efektivnější – lidé nemusejí dlouhé dny čekat na odpověď. To je jeden z mnoha důvodů, proč dnes lidé upřednostňují tento druh komunikace před klasickými dopisy.

Cílem této práce je analyzovat soukromou e-mailovou korespondenci ze syntaktického hlediska a vysledovat rozdíly v psaní dívek a chlapců.

Materiálem pro tuto práci nám byly e-maily, které zaslali chlapci a dívky ve věku do 26 let. Převážnou část těchto respondentů tvoří vysokoškolští studenti. V práci jsme analyzovali celkem 150 e-mailů soukromé korespondence. Z tohoto celkového počtu bylo 70 e-mailů napsáno chlapci, 80 e-mailů psaly dívky.

Práce je rozdělena do několika částí. V první části se věnujeme obecné charakteristice administrativního stylu, všímáme si jeho funkcí a aspektů, které jsou pro něj typické.

V další části věnujeme pozornost administrativnímu stylu z hlediska lexikologie, syntaxe a morfologie. Tyto jednotlivé jazykové roviny důsledně popisujeme, na konkrétních příkladech užitých jazykových prostředků poukazujeme na jejich funkci v administrativním stylu.

V následujících dvou částech se věnujeme nejprve klasickému dopisu, následně dopisu elektronickému. Poukazujeme též na rozdíly mezi nimi. U elektronického dopisu se snažíme vystihnout jeho různé aspekty, které jsou pro něj typické.

V praktické části jsou stanovena kritéria, dle kterých jsme nashromážděný materiál analyzovali. Kritéria jsou zaměřena na syntaktickou výstavbu komunikátů e-mailové korespondence. Tato kritéria v následující části podrobně analyzujeme, u každého přikládáme několik konkrétních příkladů z excerpovaného materiálu.

Po vlastní syntaktické analýze následuje část, ve které porovnááme námi zjištěné jevy s výsledky, které v roce 2006 zjistila Z. Hladká¹⁾. Uvádíme jevy, které jsou společné pro oba výzkumy, zmiňujeme též výsledky, které se objevují pouze v tomto výzkumu, ale v našich textech nebyly zaznamenány.

V závěru jsou shrnuty nejdůležitější a nejpodstatnější poznatky z naší syntaktické analýzy.

¹⁾Hladká Z.:Pravopis v současné korespondenci mladých lidí (na materiálu tradičních dopisů, e-mailů a SMS) IN *Naše řeč* 89, 2006, č. 2, s. 73-88

2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Při vyslovení slova „sít“ si většina lidí představí síť elektronickou. Není divu, většina populace spolu dnes komunikuje prostřednictvím elektroniky. Tento způsob dorozumívání se mezi sebou je natolik oblíbený a veřejnost ovlivňuje natolik, že se elektronická komunikace stala předmětem zkoumání i pro lingvistiku.

Základním teoretickým východiskem pro předkládanou práci byl článek M. Čechové – Charakteristika administrativního stylu v časopise *Naše řeč* a dále publikace *Stylistika současné češtiny* od M. Čechové a kolektivu. Administrativní styl, do kterého se útvary dopisu (o němž se zmiňujeme později), ať už klasického psaného nebo elektronického, řadí, se jakožto samostatný styl dříve nevyčleňoval, spadal pod styl odborný a v některých studiích je tak zařazován dosud. Postupem času docházelo k osamostatňování a vymezování dalších funkčních stylů v souvislosti s nárůstem funkcí jazyka ve společnosti a jedním z nich byl v důsledku hospodářského a politického rozmachu právě styl administrativní.

Pro tento styl je typická řídicí neboli direktivní funkce, která je vázaná na funkci sdělovací. *„Touto funkcí je administrativní styl stále spojen se stylem prakticky odborným, ale vyděluje se z něho vyhrocenou funkcí řídicí a operativní: administrativní styl odráží vzájemné vztahy mezi řídicími sférami společnosti a mezi řídicí sférou a občanem.“*²⁾

Dalším znakem tohoto stylu je, že autor i jeho osobní vztah k adresátovi ustupují do pozadí. Významným prvkem je i existence tzv. právnické osoby – tou může být adresát, autor nebo oba. Jak již bylo zmíněno, styl administrativní má hodně společného se stylem odborným a nejinak je tomu i v některých požadavcích ohledně normy. V tomto stylu je dodržování normy velice složité. Texty musejí být věcně správné, účelně formulované, výstižné a objektivní. Nesmí se zde objevit snaha po expresivitě, po různé jazykové variantnosti a pestrosti vyjadřování. Pro samotný styl administrativní je pak typické úsilí

²⁾Čechová M.: Charakteristika administrativního stylu IN *Naše řeč* 72, 1989, č. 1, s. 1-11

o ekonomičnost čili stručnost. Často se nějaké dokumenty posílají více adresátům najednou a je třeba danou myšlenku a text formulovat co nejméně, nejjasněji a nejúspěšněji. Z toho plyne, že většina útvarů tohoto stylu má formu písemnou.

3 CHARAKTERISTIKA ADMINISTRATIVNÍHO STYLU

3.1 LEXIKÁLNÍ ROVINA

Z předcházejících požadavků vyplývají též kritéria pro jazykovou stránku administrativního stylu. Kostrou pro rovinu lexikální čili pro slovní zásobu jsou termíny, které přispívají k přesnosti textu. V rámci administrativního stylu se používají i termíny z jiných oborů – např.: odběratel, dlužná částka, platební výměr. Vedle termínů se také pracuje s tzv. šablonami čili konstrukcemi, které jsou často užity v administrativě. Jedná se např. o spojení slov: mít platnost, podat důkaz apod. Lexikální oblast je v tomto případě velmi omezena, používá se nerozsáhlá slovní zásoba, slova jsou přísně spisovná, nepovoluje se žádná emocionalita ani expresivita. Texty většinou nejsou příliš složité, protože jedním ze znaků pro administrativní styl je stereotypnost a vysoká frekvence opakování slov. Dalším podstatným znakem tohoto stylu je věcnost a ta se docílí používáním neutrálních a jednoznačných pojmenování. Autoři textů administrativního stylu mají tendence k jazykové ekonomičnosti, což se projevuje i ve slovní zásobě. Časté je užívání zkratk a jejich odvozenin, zkratkových slov (např. Čedok, Čebus), užívání značek a také univerbizovaných výrazů – např. sešivačka = sešivací strojek. Také některé univerbizované výrazy spadají spíše do hovorové češtiny. Základem však zůstává, aby sdělení bylo pochopitelné jak pro autora, tak pro adresáta. Typickým znakem komunikátů funkčního stylu administrativního je časté používání číslovek. Na rozdíl od jiných stylů musí být číslovky uváděny přesně. Dalším charakteristickým znakem je pojmovost neboli nocionalita. Ta je posilována častým užíváním vlastních názvů osobních i místních a konkrétními údaji – matematickými symboly, daty, fyzikálními značkami. Co se týče slovní zásoby v mluveném projevu, je zde velký výskyt profesionalismů a slangismů jako např. „koníček“ (posuvný jezdec) nebo „žrádýlko“ (náplň do sešivacích strojků). Tyto výrazy jsou však užity pouze v některých komunikátech.

3.2 SYNTAGMATICKÁ A SYNTAKTICKÁ ROVINA

Pro syntagmatickou a syntaktickou rovinu čili pro skladbu vět je typická již zmíněná stereotypnost a úsporné explicitní vyjádření. S ohledem na tuto skutečnost se v administrativním stylu vyskytují spíše větné ekvivalenty či věty jednoduché na úkor souvětí. Často zde bývá elipsa slovesa neboli jeho vypuštění. V tomto funkčním stylu se ustálily určité šablony či fráze, které se používají celé do textu. Umožní to rychlou tvorbu administrativních sdělení. Jsou to např. fráze: jmenuji Vás členem..., vyhovuji Vaší

žádosti ze dne..., ...děkujeme předem za kladné vyřízení žádosti. Explicitnímu čili jasnému a přesnému vyjádření napomáhají jednoznačné předložky a předložkové výrazy. Jedná se zejména o předložky sekundární (nevlastní) jako např.: zásluhou, v souvislosti s, následkem aj. Někdy převažuje jejich knižní podoba (oproti x proti, dle x podle). Patří sem i expanze předložky „na“, která se užívá na úkor jiných předložek – např. žádost na vedení podniku. Časté jsou pasivní formy sloves – dle M. Těšitelové každé čtvrté až páté sloveso je v pasivu - smlouva byla vrácena, pracovní úkol bude splněn. V rozporu s ekonomičností textu je užívání multiverbizovaných jednotek. Svědčí to o nedějovém charakteru textu, který je zaměřen výhradně na fakta – provést kontrolu namísto kontrolovat, zajistit přípravu namísto připravit.

3.3 MORFOLOGICKÁ ROVINA

Co se týče roviny morfológické, je zde nutná především spisovnost. Převažují výrazy neutrální, ale běžná jsou též slova s příznakem knižnosti. Ze slovních druhů převládají především substantiva, častý je výskyt číslovek, naopak méně časté jsou určité slovesné tvary. Častý je též výskyt deverbativních adjektiv, adjektiv utvořených od sloves např. podepsaný, splatný, vyhotovený. Z pádů převládá genitiv a nominativ, zvláště nominativ jmenovací. Genitivu adnominálního se někdy užívá nadměrně a následně to vede k nesprávnému pochopení či porozumění textu, zvláště když se hromadí substantiva téhož typu skloňování např. podání hlášení vedení podniku. Ve stylu administrativním se, na rozdíl od jiných funkčních stylů, často vyskytuje vokativ (ve funkci oslovení). Je zde nutný kvůli oslovení adresáta. Adresátům se zpravidla vyká, používá se tedy 2. os. pl. Někdy se použije 1. os. pl., a to v tom případě, když se daná činnost týká též odesílatele – žádáme Vás, zasíláme Vám. Typická je snaha po hyperkorektnosti, která často vede k nesprávným výrazům – např. v nominativu plurálu maskulina je tendence psát koncovku –é namísto –i (např. reprezentanté, atleté).

3.4 ŽÁNRY ADMINISTRATIVNÍHO STYLU

Administrativní styl je velice žánrově rozmanitý a jednotlivé žánry se od sebe liší i jazykově. Patří sem např. protokol, rozsudek, žádost, životopis, dopis aj. Existují různá kritéria, jak jednotlivé administrativní texty dělit a jedním z nich je rozdělení textů na heslovité a textové. Heslovité útvary jsou schematické, nemají souvislé uspořádání textu, patří sem např. dotazníky, školní vysvědčení. Naproti tomu útvary textové jsou zpracovány formou souvislého vyjadřování. „Z textových útvarů je pro administrativu

základní úřední dopis, což je komunikát oficiální, úřední povahy, měl by mít standardizovanou podobu, projevující se jak v tematickém uspořádání, tak v stylovém charakteru – objektivním, citově neutrálním.“³⁾

³⁾ ČECHOVÁ, Marie. *Stylistika současné češtiny*. Vyd. 1. Praha: ISV, 1997, s. 174-175 ISBN 80-858-6621-8.

4 DRUHY DOPISŮ

Slohový útvar dopisu lze charakterizovat (klasifikovat) z různých hledisek. Vedle elektronického, který je pro naši práci stěžejní, se setkáváme také i s jinými typy. V první řadě se dopisy dají rozdělit dle toho, komu jsou vlastně adresovány. Dle toho se volí jednotlivá slova a celé znění dopisu. Na jedné straně se jedná o dopisy neformální, neoficiální, soukromé, pro které je typická subjektivita, implicitnost a tematická neuspořádanost čili přeskokování od jednoho tématu ke druhému. Na druhé straně stojí dopisy formální, oficiální, které jsou neosobní, typická je pro ně spisovná čeština a tematicky jsou uspořádané.

S ohledem na předešlé kritérium se dopisy rozdělují do následujících hlavních skupin⁴⁾.

- A) Hospodářské, obchodní, pracovní apod. – jsou založeny na faktech a přesných datech, jedná se o dopisy se závažným věcným obsahem, nezbytná je spisovná čeština, vše je vyjádřeno explicitně a subjektivita zde není na místě.
- B) Dopisy občanů organizacím (reklamace, žádosti, objednávky) – stupeň formálnosti je nižší i díky tomu, že někteří lidé neumějí správně napsat žádost, do dopisu proniká subjektivita pisatele, ale je důležité zachovat určitou korektnost.
- C) Soukromé – myslí se tím dopisy, které lidé píšou osobám neznámým nebo méně známým – styk mezi nájemníky a majitelem domu, mezi rodiči a učitelem; některé projevy mohou být subjektivní.
- D) Osobní – myslí se tím takové texty, které píšou vedoucí pracovníci svým obchodním partnerům i podřízeným při zvláštních příležitostech; jedná se např. o kondolenci, blahopřání, poděkování, omluvu; prolíná se zde formalita i citové zabarvení; tyto dopisy většinou obsahují projevy úcty, vřelosti a srdečnosti.
- E) Soukromé – jsou adresovány přátelům a známým; jsou typické svojí neformálností, subjektivitou a ne vždy spisovnou češtinou.

⁴⁾ KRAUS, Jiří. *Písemnosti v našem životě*. Vyd. 1. Praha: Fortuna, 1996, s. 12. ISBN 80-716-8301-9.

5 ELEKTRONICKÝ DOPIS – E-MAIL

Tato práce se zabývá především dopisy elektronickými čili e-maily. V čem se vlastně e-mail liší od klasických dopisů? Vše začíná už u samotné tvorby. Zatímco u klasických dopisů je třeba tužky, papíru, známky a obálky, u e-mailu nám postačí pouze počítač a e-mailová adresa toho, komu chceme psát. Výhodou e-mailů zůstává i fakt, že když si danou myšlenku, kterou jsme napsali, rozmyslíme, jednoduše ji smažeme. U papírových dopisů bychom museli se psaním začít znovu. Elektronické dopisy jsou rychlejší, i co se samotného doručení týče. Pokud je adresát on-line, zprávu si přečte hned a v okamžiku na ni může i odpovědět. U standardních dopisů se celé dlouhé dny čeká, až pošta daný dopis doručí a s odpovědí je to také tak.

Zcela jistě elektronická pošta disponuje určitými výhodami oproti poště klasické. Co tedy e-maily „umí“ a klasické dopisy ne? ⁵⁾

- Posílat hromadné zprávy – do určité kolonky se napíše více příjemců a jeden text se pošle současně několika lidem najednou. U klasického dopisu bychom daný text museli psát několikrát, každý zvlášť dát do obálky a poslat.
- Posílat přílohy – tzn. obrázky, zvukové soubory či jiné texty.
- Posílat zprávy z celého světa – elektronické dopisy cestují všude s námi a dotyčný odesílatel se nemusí ohlížet na fakt, že je v cizí zemi, když by chtěl někomu domů poslat dopis.

E-maily a dopisy se liší i v pravopise. Tím se převážně zabývala Z. Hladká, která jednotlivé způsoby komunikace sledovala a dle několika set konkrétních textů prováděla různá porovnání. Co se e-mailů týče, vyskytuje se v nich více pravopisných chyb, než je tomu u klasických ručně psaných dopisů. Typickým rysem pro texty e-mailové korespondence je ignorace diakritiky. Lidé často píšou bez čárek a háčeků, což je v dnešní době ještě více podpořeno SMS zprávami. Pokud chce adresát něco zdůraznit, použije velká písmena, hromadí shodné znaky nebo používá emotikony, což je v poslední době velmi populární. Obecně vzato se dá říci, že v e-mailech se upřednostňuje rychlost a pohodlnost na úkor správnosti a formálnosti.

⁵⁾ HLAVENKA, Jiří. *Používáme, využíváme (a zneužíváme) e-mail*. Vyd. 1. Praha: Computer Press, 2002, s. 7-8. ISBN 80-722-6606-3.

5.1 ASPEKTY E-MAILU

Ústní komunikace nejčastěji probíhá na bázi face to face čili tváří v tvář. Počítačová (elektronická) komunikace se opírá o médium psané, optické⁶⁾. E-mail můžeme napsat člověku, který je off-line – zanechaný vzkaz si přečte ihned poté, co se přihlásí do sítě, nebo člověku, který je on-line a navázat s ním rozhovor.

E-mailová komunikace je ve své podstatě považována za dialog, i když osoba, které píšeme, není u PC přítomna. O „pravý“ dialog se ale nejedná. Ten se vyznačuje tím, že dotyčné osoby spolu komunikují z očí do očí, popřípadě prostřednictvím telefonu, kde spolu hovoří – jde o vzájemnou interakci. E-mail má také interakční charakter, i když se trochu liší. V e-mailu se očekává zpětná odpověď k navázání kontaktu, kdežto v klasickém rozhovoru tváří v tvář dostaneme odpověď okamžitě. Odpověď na e-mail bývá rychlejší než u jiných médií – v klasických dopisech je tento rytmus odpovědi značně pomalejší. Dalším aspektem dialogických komunikátů v elektronické korespondenci, kromě již zmíněného interakčního charakteru, je kontaktovost. Kontakt je typický pro setkání tváří v tvář, v e-mailu je tomu podobně – autor textu chce být adresátovi též nablízku a takto zvolený způsob komunikace je pro něj nejsnazším řešením.

L. Uhlířová ve své stati zmiňuje další funkci e-mailů. Danou funkcí je funkce vyjednávací – souvisí s navazováním spolupráce. Tuto funkci plní nejen e-maily odborné, ale také texty, které jsou posílány mezi studenty, kteří se domlouvají na nějaké společné věci.

Dalším faktorem, kterého si je třeba u e-mailů a dopisů všimnout, je sdílení situace. Tento aspekt velmi ovlivňuje strukturu textu. Zatímco v dopise vzniká mezi odesílatelem a příjemcem poměrně značná distance, v e-mailu zůstávají určité parametry situace oběma účastníkům společné⁷⁾. V obou případech (jak v dopise, tak v e-mailu) chybí mimika, gesta a pohyby, jak je tomu v případě komunikace face to face, ale časově si jsou odesílatel a příjemce v elektronické komunikaci bližší. V tomto případě hraje svoji roli simultánnost, což znamená „současně probíhající“ (příjemce i adresát jsou „on-line“).

^{6), 7)} Čmejrková S.: Čeština v síti: Psanost či mluvenost? (O stylu e-mailového dialogu) IN *Naše řeč* 80, 1997, č. 5, s. 225-247

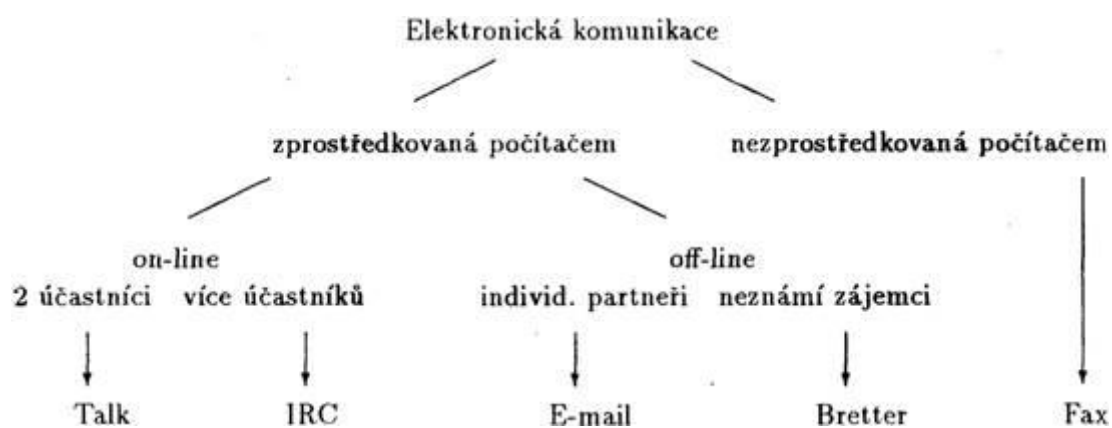
„Další rozdíl mezi e-mailem a dopisem je spontánní psanost. Analýza e-mailových komunikátů napovídá, že před psaním do počítače má pravděpodobně mnoho lidí menší ostych než před psaním na čistý list papíru.“⁸⁾ U klasicky psaného dopisu platí: co je psáno, to je dáno. Kdežto u elektronického dopisu je člověk více spontánní, ví, že zde má možnost rychlé opravy svého sdělení.

Posledním bodem, kterého je třeba si povšimnout, je problematika podpisu či anonymity v e-mailech. E-mail se odehrává mezi lidmi, kteří se znají, ale i mezi těmi, kteří se neznají. V psaných dopisech je možnost poznat nějaké charakterové rysy dle písma, v e-mailu nikoliv. „Podpis může být nahrazen šifrou nebo jen adresou odesílatele (ta může být ovšem i matoucí).“⁹⁾

⁸⁾ Čmejková S.: Čeština v síti: Psanost či mluvenost? (O stylu e-mailového dialogu) IN *Naše řeč* 80, 1997, s. 235

⁹⁾ Čmejková S.: Čeština v síti: Psanost či mluvenost? (O stylu e-mailového dialogu) IN *Naše řeč* 80, 1997, s. 245

Pro ilustraci přikládáme Neumannovu diferenciaci elektronické komunikace:¹⁰⁾

Talk = rozhovor podobný telefonickému

IRC= internet relay chat – účastníci, které třeba ani neznáme; tímto způsobem vznikají nejzajímavější rozhovory

¹⁰⁾ Čmejrková S.: Čeština v síti: Psanost či mluvenost? (O stylu e-mailového dialogu) IN *Naše řeč* 80, 1997, s. 229

6 PRAKTICKÁ ČÁST – KRITÉRIA PRO ANALÝZU

V praktické části předkládané práce se zabýváme rozebíráním jednotlivých e-mailů. Jazykový materiál pro tento výzkum byl shromážděn prostřednictvím PC, tzv. přeposíláním e-mailů. Respondenti, kteří materiál zasílali, jsou chlapci a dívky ve věku do 26 let. Většinu respondentů tvoří vysokoškolští studenti. Celkem bylo analyzováno 150 e-mailů, z toho 70 jich bylo zasláno chlapci a 80 dívkami. Shromážděný jazykový materiál analyzujeme na základě přesně stanovených kritérií. Kritéria byla zvolena se zřetelem k syntaktické výstavbě komunikátů e-mailové korespondence. Současně se zaměřujeme také na problematiku navazování kontaktů, zejména na oslovení (začátek textu) a na pozdrav (ukončení textu). Též se zabýváme otázkou motivovaných a nemotivovaných odchylek a zaměřujeme se na jevy interpunkční.

Shromážděný jazykový materiál analyzujeme dle následujících kritérií:

- Počet výpovědí – „*Výpovědi se rozumí věta zakotvená v nějaké konkrétní komunikační situaci.*“¹⁰⁾ Je charakteristická svojí zakotveností v situaci, dochází při ní k různým modifikacím a je psána s nějakým záměrem.

Výpovědi se dále dělí dle toho, co je jejich gramatickým základem:

- a) Je-li základem větný ekvivalent, jedná se o výpověď nevětnou.
- b) Je-li základem věta jednoduchá, jedná se o výpověď větnou.
- c) Je-li základem věta složená, jedná se o výpověď souvětnou.

Výpověď nemusí mít propoziční (věcný) význam, ale musí u ní být zastoupena komunikační funkce. „*Komunikační funkci výpovědi rozumíme cíl (účel), pro který byla mluvčím vzhledem k adresátovi vyslovena (napsána).*“¹¹⁾ Existují výpovědi s komunikační funkcí oznámení, výtky, otázky, výzvy, přání apod.

¹⁰⁾ GREPL, Miroslav. *Příruční mluvnice češtiny*. Vyd. 2., opr. Editor Petr Karlík, Marek Nekula, Zdenka Rusínová. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 371, ISBN 978-807-1069-805.

¹¹⁾ GREPL, Miroslav. KARLÍK, Petr. *Skladby spisovné češtiny*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, s. 40

- Počet souvětí – „*Souvětí je syntaktická jednotka skládající se ze dvou nebo více vět spojených ve vyšší mluvnický i obsahový celek, v němž věty ztrácejí svou samostatnost a vstupují do vzájemných syntaktických vztahů.*“¹²⁾
 Souvětí se rozdělují na souřadná a podřadná dle počtu vět hlavních; pokud se v souvětí objevují 2 věty hlavní či více hlavních vět, jedná se o souvětí souřadné; v případě výskytu pouze jedné hlavní věty jde o souvětí podřadné.
- Počet vět jednoduchých – „*Věta jednoduchá je věta, která vyjadřuje jednu myšlenku.*“¹³⁾ Může jít o větu jednoduchou holou (holý subjekt + holý predikát) nebo o větu jednoduchou rozvitou (s rozvíjejícími větnými členy).
- Počet vět v souvětí – sledujeme, zda se v souvětých celcích objevují dvě, tři či více vět.
- Poměry (významové vztahy) mezi větami hlavními a spojovací výrazy – poměr slučovací, stupňovací, odporovací, vylučovací, důsledkový.
- Druhy vět vedlejších a uvození vět vedlejších – sledujeme větněčlenskou platnost vedlejších vět, současně zaznamenáváme způsob připojení vedlejších vět, a sice připojení spojkové nebo vztažné.
- Výskyt nepravých vět vedlejších – jedná se o takovou větu, která je z formálního hlediska podřazená, závislá, ale není závislá významově.

¹²⁾ GREPL, Miroslav. BAUER, Jaroslav. *Skladba spisovné češtiny*. Vyd. 2. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1975, s. 223

¹³⁾ SOCHROVÁ, Marie. *Český jazyk a literatura: literatura, český jazyk, čtenářský deník, cvičení z českého jazyka: [ucelená, přehledná, osvědčená příprava k maturitě a k přijímacím zkouškám na střední a vysoké školy]*. Vyd. 1. Editor Petr Karlík, Marek Nekula, Zdenka Rusinová. [Havlíčkův Brod: Fragment], 2007, s. 53, ISBN 978-80-253-0468-6.

- Výskyt koordinace neboli přiřazování – sledujeme četnost a typy koordinačních skupin.
- Výskyt apozice neboli přistavování –, *vztah široké totožnosti, označení téhož jevu dvojím způsobem.*¹⁴⁾
- Výskyt motivovaných (záměrných) a nemotivovaných (nezáměrných) odchylek
Odchytkou se rozumí nějaké konstrukční zvláštnosti, výpovědní modifikace.
Mezi motivované odchylky patří:
 - a) elipsa – výpustka; nevyjádření slov, popř. vět, které podle daného schématu očekáváme,
 - b) samostatný větný člen – zdůrazňuje jiný člen,
 - c) parcelace výpovědi – jedna výpověď je rozparcelována (rozdělena) do více částí,
 - d) slovosledná inverze a citový rod,
 - e) parenteze – vsuvka.

K nemotivovaným odchylkám řadíme:

- a) zeugma – spřežení vazeb,
- b) anakolut – opuštění započatého větného schématu,
- c) kontaminace – směšování vazeb,
- d) nepravá skladební dvojice,
- e) atrakce – větná spodoba.

Apoziopeze (neboli výpustka či nedokončená výpověď) může patřit jak k motivovaným odchylkám, tak k odchylkám nemotivovaným.

¹⁴⁾ SOCHROVÁ, Marie. *Český jazyk a literatura: literatura, český jazyk, čtenářský deník, cvičení z českého jazyka: [ucelená, přehledná, osvědčená příprava k maturitě a k přijímacím zkouškám na střední a vysoké školy]*. Vyd. 1. Editor Petr Karlík, Marek Nekula, Zdenka Rusínová. [Havlíčkův Brod: Fragment], 2007, s. 54, ISBN 978-80-253-0468-6.

- Otázka oslovení – sledujeme, zda e-mailové komunikáty začínají oslovením či nikoliv.
- Otázka ukončení – sledujeme, zda analyzované texty jsou ukončeny pozdravem a podpisem autora.
- Problematika interpunkce a diakritiky – sledujeme, v jakých případech se nejčastěji objevují interpunkční chyby a zda jsou excerpované materiály psány s diakritikou či bez ní.
- Kompoziční aspekty – odstavce; úvod (oslovení), stať (vlastní text – může být rozdělen do více odstavců), závěr (rozloučení, pozdrav).

7 VLASTNÍ SYNTAKTICKÁ ANALÝZA

Při analýze jsme postupovali podle předem zadaných kritérií, která uvádíme výše.

- 1) První kritérium bylo počet výpovědí. Celkový počet výpovědí je 1239. Již výše jsme výpovědi rozdělili na větné, souvětňé a nevětné.

V jazykovém materiálu je nejvíce zastoupena složka výpovědí souvětňých, která čítá celkem 746 výpovědí. Je to z toho důvodu, že autoři se snaží mnoho myšlenek postihnout v jednom syntaktickém celku, tak danou větu „natahují“ a neustále do ní vkládají další a další spojovací výrazy.

Příklady výpovědí souvětňých – *Já jsem zjistila, že jich mám docela málo. A pokud by si ale chtěla měnit státnice, musíš mít i příslušné kredity z toho bloku, z kterého budeš dělat státnice. A nevím, jestli se potkáme. Píšu ti mail, protože nevím, jestli by ti sms přišla. Dokonce jsem si myslel, že založíme nějakou kapelku. Protože se tábor bude konat v okolí Seneckého rybníka, můžeme se dohodnout i na tom, že bychom si holky převzaly někde na Slovanech a ušetřily vás ranní cesty přes město.*

Druhou nejčetnější složku představují v textech výpovědi větné, které dosáhly čísla 453.

Příklady výpovědí větných – *Jak se Vám s odstupem času daří? Já mám čas pořád. Budu moc rád za každou Vaši odpověď. Nikomu jinému to nepošlu. Tak to vůbec nevím. Zasilám ti leták a přihlášku na letní tábor. Táboru se mohou zúčastnit i kamarádi a kamarádky. To je více akutních porodů než zlomenin či jiných vážných úrazů? V létě máme praxi. Budu na interně. Koukala jsem na přihlášené a na sobotní obědy by tam mělo být 12 lidí. Včera jsme valné většině z vás rozdaly informace o členských příspěvcích na rok 2014, ostatním je rozdáme na družinových schůzkách.*

Nejméně zastoupeny jsou výpovědi nevětné. V jazykovém materiálu jich je celkem 60. Tento druh výpovědi zde funguje většinou jako pouhé konstatování nějaké skutečnosti nebo jako otázka, ve které ovšem chybí VF.

Převažující komunikativní funkce excerpovaných výpovědí nevětných je funkce konstatační. Např.: *Prostě takové klasické DSK. No alespoň něco. A samozřejmě dějepis. Domů až za hodinu.*

V textech zaznamenáváme i takové výpovědi nevětné, v nichž dochází k navrstvování jednotlivých komunikativních funkcí. Jedná se o výpovědi, ve kterých můžeme vedle funkce konstatační nalézt též funkci expresivní. Např.: *Hrůza. No hele mazec. Takže vážně síla.*

Dalším dominantním typem výpovědi nevětných jsou výpovědi, které vykazují komunikativní funkci otázkovou. Např.: *Co nového u vás? Co škola a zkoušky? Co ty? Nějaké novinky? A co zubař a Úřad práce?* Výpovědi s touto komunikativní funkcí se vyskytují jak v podobě zjišťovací, tak v podobě doplňovací.

Co se týče porovnání chlapců a dívek, v používání výpovědi větných či souvětných je to vyvážené. Rozdíl nacházíme v užití výpovědi nevětných – zde jich více používají dívky. Častěji se ptají, co je nového, zda se něco nezměnilo, zajímají je starosti či radosti toho, komu je e-mail adresován.

- 2) Klasifikace souvětí z hlediska formálního (a sice rozdělení na souvětí souřadná a podřadná) je předmětem zkoumání zařazeného ke druhému kritériu.

V analyzovaném jazykovém materiálu se vyskytuje celkem 633 souvětí, z toho 335 souvětí souřadných a 298 podřadných.

Příklady souvětí souřadných – *Normálně bych tě snad také oslovil křestním jménem, ale neznám jej. Zkoušel jsem napsat sms Romanovi Koubovi a po tejdnu mi se mi vrátila nedoručená. No ještě to tam bud' nedal, nebo to nikdo z nás 6 nedal. Zimní semestr a zkoušky už mám za sebou a dokonce jsem si teď užívala tři týdny volna.*

Příklady souvětí podřadných – *Až zjistím, jak to bude probíhat, dám ti vědět. To si piš, že budu chodit. Napíšeš mi, co asi tak probíráte, abych si z toho udělala nějaké výpisky? A stavte se, i kdyby tu svíčky ještě nebyly. Jestli svoji dceru přihlásíte na tábor, dejte mi vědět. A taky jsem si dnes uvědomil, že jsem ti slíbil ten recept na lasagne.*

- 3) V konkurenci vět jednoduchých a tzv. vět složených převládají ty útvary, jejichž gramatickým základem je složitá syntaktická struktura. Jedná se o útvary, jež lze definovat jako tzv. souvětí podřadná. V nashromážděných

e-mailech jich je celkem 298. Jejich vysokou frekvenci si vysvětlujeme tím, že většina autorů usiluje o kumulaci množství myšlenek (často asociativně na sebe navazujících) do jednoho syntaktického celku. Kdyby ovšem bylo použito více vět jednoduchých, text by byl přehlednější, srozumitelnější a nevyskytovalo by se v něm velké množství interpunkčních chyb. V analyzovaných textech se nachází 247 vět jednoduchých. Jejich použití opravdu přispívá k lepšímu porozumění textu, ale z hlediska celkového počtu je jejich frekvence nízká.

Např.: *Určitě jsi také moc zvědavá. Tenhle týden bude krapet hektický. Už se mi po nich docela stýská. Tak to vůbec nevím. Obvykle je to jenom rozbor filmu. Příští víkend budeme mít snad první mši svatou. Jak se Vám s odstupem času daří? Proč se mi nepřipomeněš? Budeš chtít tedy ještě něco poslat?*

- 4) Souvětí převládají v celém excerpovaném materiálu. Některá jsou kratší, některá se naopak skládají z více vět, a právě počet vět v souvětí je náplní čtvrtého kritéria. Jak již bylo dříve zjištěno, v jazykovém materiálu se objevuje celkem 633 souvětí. V těchto syntaktických konstrukcích se vyskytuje celkem 1359 vět. Počet vět v souvětí je oproti samotnému počtu souvětí velmi vysoký. Průměrný počet vět na jedno souvětí jsou přibližně dvě věty. Nejčastěji jsou zastoupeny útvary se dvěma větami v souvětí, poté následují útvary se třemi větami v souvětí. Ojediněle se vyskytují příklady, kde je vět 5, 6 nebo i 7.

Příklady souvětí se dvěma větami – *Samozřejmě je mi jasný, že Kačce to pošleš. Ještě tedy nevím přesnou hodinu, ale to bychom doladily. Když si dokonce můžu vybrat termín, tak přijedu 8. března. Já jsem sklerotik, ale to už možná víš. Až teď jsem si uvědomila, že jsme se domlouvaly na nějakých poznámkách.*

Příklady souvětí se třemi větami – *Napišeš mi, co asi tak probíráte, abych si z toho udělala nějaké poznámky? Až zjistím, jak to bude probíhat, dám ti vědět. Přimotat se tam ale mohla, ale protože vážně nevím, tak mi ji raději pošli po Týně. Já vím, že je asi dost pozdě, jenže já na to fakt zapomněla.*

Příklady souvětí s pěti větami – *Nikdy nevím, co kdo chce, a tak to posílám a buď se to bude hodit, nebo nebude. Víím, že jsi říkala, že bys chtěla poslat nějakou přednášku a já si teď nejsem jistá, jestli to bylo TL.*

Příklady souvětí se šesti větami – *Kamarád mi vás doporučil kvůli tomu, že nabízíte sázku bez rizika, pokud vložím více jak 500 Kč, ovšem na vašich*

stránkách jsem se o tom nikde nedočetl, mohl bych se zeptat, zda je to pravda? Pošlu ti svůj materiál, který mám zpracován, pošlu jej i Honzovi, který je ve skupině s námi, ale bohužel nemám kontakt na tu druhou holčinu, která s námi jest.

Příklad souvětí se sedmi větami – *Když jsem šla od Hanouska, tak naproti mně šli dva týpci, vypadali jako táta se synem a vypadali, jako když něco nabízí a ten kluk se strašně smál, a tak jsem se musela začít smát taky.*

Již podle uvedených příkladů je zřejmé, že autor neměl propracovanou kompozici textu, neměl dostatečnou funkční textovou perspektivu. Jednotlivé věty (myšlenky) klade vedle sebe, aniž by se vracel k počátku své výpovědi. Tímto způsobem vznikají příliš dlouhá souvětí, která jsou mnohdy právě kvůli své délce nesrozumitelná.

Podle příkladů je patrné, že souvětí o více větách používají spíše chlapi. Dívky jsou v tomto ohledu zdrženlivější a používají spíše souvětí o dvou nebo o třech větách. Také proto se u nich nevyskytují tak časté problémy s interpunkcí.

- 5) Již z předcházejících bodů je zřejmé, že v analyzovaném textu zcela jasně převládají souvětí. Také již bylo zjištěno, že souřadná souvětí převládají nad souvětími podřadnými. A právě z toho důvodu je třeba zkoumat významové poměry mezi větami hlavními a nejčastěji užívané spojovací výrazy.

V analyzovaném jazykovém materiálu dominují věty, mezi nimiž je významový poměr slučovací. Nejfrekventovanějším spojovacím výrazem je v takovém případě spojka „a“, prakticky jiná spojka v poměru slučovacím se zde nevyskytuje. Pro autory textů e-mailových komunikátů je to nejsnadnější způsob, jak na sebe navázat dvě a více vět. Např.: *Ted' jsem to počítala a tady vyjde sada na 2000 Kč. Promyslete to a dejte co nejrychleji vědět, abychom to ještě sehnali. Pokud chcete, můžeme se sejít a celou věc probrat. Já jsem koukala na svy poznámky a ono tam toho zase tolik není. V úterý musím na kontrolu a tam mi řekne, kdy mě za vámi pustí.*

Prakticky jediný případ, kdy se jedná o slučovací poměr a nevyskytuje se tam spojovací výraz „a“, je věta: *Je jasný, že nám to nebudeš posílat každéj tejden, ani to nebude potřeba.* Spojovací výraz „ani“ se používá při spojení vět záporných.

Dalším frekventovaným typem obsahového poměru je poměr odporovací. Základ poměru odporovacího spočívá v tom, že obsahy daných vět jsou v rozporu nebo se se svými významy stavějí proti sobě. Syntaktické celky, které jsou v poměru odporovacím, jsou zastoupeny v takové míře proto, že autoři textů začnou psát nějakou svoji myšlenku, ale v polovině psaní je napadne věc, která prvotní úmysl popírá. Proto mezi jednotlivé věty nejčastěji vloží spojovací výraz „ale“ a vznikne poměr odporovací. Spojovacích výrazů, které se dají použít v tomto poměru, je celá řada, např.: *avšak, však, sice-ale, leč, nýbrž*. Avšak v našich textech se nejčastěji používá spojka „ale“. Např.: *Promiň, že se ti ozývám takhle, ale už nevím, jak tě kontaktovat. Ráda přijdu, ale tenhle týden to nestíhám. No ono je to asi chyba toho systému, ale mohli to někam napsat, že se ti to započte jenom do jednoho. Normálně už bych tě snad také oslovil křestním jménem, ale bohužel jej neznám. Sice mrzne, ale krásně svítí sluníčko*. Dalším typem poměru, který je v textech zastoupen, je poměr důsledkový. Druhá věta v takovém spojení funguje jako následek či důsledek věty první. Může fungovat také jako logické vyústění předcházející výpovědi – platí to, co se říká v první větě, tím pádem platí také to, co se říká v té druhé. Nejčastějším spojovacím výrazem je spojka „tak“, „proto“ a „takže“. Např.: *Bude s námi ještě ta třetí slečna, tak jsem myslela, kdyby ses podívala od strany 76 z těch ofocených kousků dole. Minulý týden jsem byl na kámošovo prodloužený, tak jsem si vzpomněl, jak jsme loni také procházeli výukou. Nemůžu spát, když nevím, jak bude probíhat ta závěrečná zkouška, takže jsem psala na SO, jak to bude. Ty skillety zase hrát nebudeme, takže tam asi chodit nebudu. Mám cestu do Plzně, takže bych si sešit vyzvedla. Půjčovala jsem ti poznámky z UDSA, tak jsem se chtěla domluvit, jestli bys měla zítra čas. A já vím, že to nemáš jednoduchý, právě proto mi nedělá problém ti to kdykoliv poslat*.

V námi analyzovaném textu se nacházejí i poměry vylučovací. Jejich podstata spočívá v tom, že buď platí jedno tvrzení, nebo druhé. Takové věty se často používají při nabídce nebo v takovém případě, kdy je více možností řešení daného problému. Pro vylučovací poměr je typickým spojovacím výrazem spojka „nebo“. Častá je také spojovací dvojice „bud' – nebo“. Např.: *Nikdy nevím, co kdo chce, a tak to prostě posílám a bud' se to bude hodit, nebo nebude. No bud' to tam ještě nedal, nebo to z nás 6 nikdo nedal. Jak je konvice, tak jestli bys ho dal bud' do lednice, nebo ho odnes domů. Zaplatíme ti to*

převodem nebo to chceš zaplatit hotově? V té tašce byla ještě jedna krabice a já nevím, jestli byla také určena pro mě nebo se tam jenom připlétla omylem. Dle zmíněných příkladů je zřejmé, že v analyzovaných textech se jednalo pouze o silný disjunktivní poměr, v němž platí buď jedna skutečnost, nebo druhá, ale neexistují obě zároveň. V e-mailových komunikátech není zastoupen tzv. poměr eventualitní, který spočívá v tom, že současně může koexistovat více skutečností najednou, lze si z několika příkladů vybrat více možností.

Posledním typem poměru, který je v e-mailových komunikátech zastoupen, je poměr stupňovací. Ten je zastoupen nejméně. Jde o takové spojení dvou vět, z nichž druhá věta svým významem a obsahem převažuje větu první. Jak již bylo zmíněno, v rozebíraných textech je jich velice málo – pouze jeden příklad: *Zimní semestr a zkoušky už mám hotové a dokonce jsem si teď užívala tři týdny volna.*

Lze konstatovat, že byly zastoupeny všechny typy poměrů, ovšem v různé frekvenci. Některých se v textech objevovalo více, některých méně. V analyzovaných komunikátech převládají souvětí, v nichž jsou jednotlivé věty spojovány asyndeticky (bez spojovacích výrazů), jsou pouze odděleny čárkou. V takových případech se většinou jedná o poměr slučovací, čímž potvrzujeme výrok, že nejpočetněji zastoupeným typem poměru je právě poměr slučovací.

Chlapci většinou používají poměr slučovací, je to pro ně nejjednodušší. Použijí k tomu i nejfrekventovanější spojku „a“. Pokud použijí poměr odporovací, opět se v něm vyskytne nejčastější spojovací výraz „ale“. U e-mailů, které jsou psány dívkami, je možnost se setkat i s poměry vylučovacími či důsledkovými. Samozřejmě, že tyto poměry jsou zastoupeny i u chlapců, ale u dívek jsou častější.

- 6) Stejně jako jsme si všímali souvětí souřadných, budeme důkladně analyzovat také souvětí podřadná. Sledujeme výskyt a častost užití jednotlivých druhů vedlejších vět, pozornost věnujeme také jejich uvození – zda se používají spojkové, či vztažné výrazy. Věta vedlejší se podřizuje své větě hlavní, začleňuje se do její syntaktické stavby, závisí na větě řídicí jako větný člen. Uvození věty vedlejší může být dvojího druhu – spojkové (věta je připojena spojkou podřadicí) nebo vztažné (věta je uvozena vztažným zájmenem

či vztažným příslovcem). Již bylo zmíněno, že věta vedlejší závisí na větě hlavní jako větný člen – spojky, kterými je uvozena vedlejší věta, však nemají větněčlenskou platnost, naopak vztažná zájmena a příslovce jsou větnými členy.

Nejvíce zastoupeny jsou vedlejší věty předmětné, na které se ptáme pádovými otázkami. Tento typ věty vedlejší vyjadřuje předmět věty řídicí. Nejčastějším spojovacím výrazem je spojka „že“. Pokud adresát něco vysvětluje či popisuje, má tendenci mezi jednotlivé věty vkládat právě tuto spojku. V některých případech lze mluvit o „parazitickém“ slovu. Dalšími častými spojovacími výrazy, které se objevují v textech, jsou spojky „že, zda, jestli, zdali“. Např.: *Nevíš, jestli má nový číslo a jak se má? Kamarád i vás doporučil kvůli tomu, že nabízíte sázku bez rizika, pokud vložím více jak 500 Kč. Rád bych se zeptal, jestli byste mi neposkytli možnost, abych si u vás udělal praxi. Chtěla bych se zeptat, zdali bude i letos v Plzni probíhat letní intenzivní kurz angličtiny. Myslela jsem, že jsem tam měla jen krabice z pošty.* Vedle spojek se objevují jako spojovací výrazy také vztažná zájmena a příslovce. Např.: *Napišeš mi, co asi tak probíráte, abych si z toho udělala nějaké výpisky? V úterý musím na kontrolu a tam mi řekne, kdy mě za vámi pustí. Chtěla bych se s Vámi domluvit, kdy bych mohla přijít prezentovat ZČU.* Dle příkladů je zřejmé, že spojky jako spojovací výrazy u vedlejších vět předmětných, jsou využívány častěji než příslovce.

Další dominantní skupinu tvoří vedlejší věty příslovečné podmínkové. Věta vedlejší vyjadřuje podmínku, za které může nastat děj ve větě hlavní. Mezi spojovací výrazy, které se nacházejí v textech, patří např.: *jestli, pokud, kdybys.* Např.: *Pokud se naplní, jela bych ráda. Jestli se tábor dostatečně naplní, tak budu ráda, když pojeděš s náma. Pokud si člověk zvolí jinou státnici, oba dva předměty se zapíší do B bloku. Ale kdybys mi mohla poslat tu ze SČLB, byla bych ještě šťastnější. V listopadu osobně doručíme, pokud do té doby přijedete do Čech. Pokud na ní někdo kontakt máte, tak jí to přepošlete. Je to moc fajn počtení, když člověk nemá co dělat. Pokud by jsi měl nějaké otázky, ptej se.* Zajímavým zjištěním je, že v žádném textu se neobjevuje spojovací výraz „jestliže, -li“, u prvně zmíněného výrazu se používá jeho kratší forma – „jestli“. Naopak hojně je zastoupen spojovací výraz „pokud“, který byl dříve považován za knižní, ovšem dnes je velmi frekventovaný.

K typům vedlejších vět, které se vyskytují nejčastěji, řadíme také vedlejší věty přívláskové. Závisejí na substantivu z hlavní věty, a toto substantivum rozvíjejí (determinují). Nejčastějším spojovacím výrazem je vztažné zájmeno „*který*“. Např.: *Chtěla bych Ti moc poděkovat za komentáře, které jsem právě objevila. Pošlu ti svůj materiál, který mám zpracován. Rád bych se zeptal, jestli byste mi neposkytli možnost, abych si u vás udělal praxi. Na pokoji jsme měli i umyvadlo a ty jsi ke kohoutku přidělal hadici na sprchu, kterou jsi vzal u mě doma. Je tam uvedená cena, která je za jídlo přímo v hotelu a pití, které bude v průběhu dne k dispozici. Doufám, že jsem tě minulý týden nebudil tím telefonem, který jsi nebrala.*

Ostatní typy vedlejších vět jsou zastoupeny pouze sporadicky. Např. vedlejší věta příslovečná časová – *Ted', kdy jsem si přečetl tvůj mail, už mám zalepenou obálku s čokoládou. A když jsem šla k Edovi, tak jsem ho potkala znova. Odpověz mi, až budeš mít čas.* Vedlejší věta příslovečná účelová – *Napišeš mi, co asi tak probíráte, abych si z toho udělala nějaké výpisky?* Vedlejší věta příslovečná příčinná – *Tobě je posílám, protože jsi mi už několikrát na oplátku taky něco půjčila. Neuměla jsem to, protože jsem měla málo času na učení.* Vedlejší věta podmětná – *Je mi jasné, že Kačce to pošleš. Kdo ze závažných důvodů nemůže, necht' se mi do pátku ozve. Nicméně se dá předpokládat, že se stále vzrůstající popularitou středověkých domácích porodů bude počet porodnických urgentů přibývat.*

Některé typy vedlejších vět nejsou zastoupeny vůbec. Jedná se o vedlejší věty doplňkové, přísudkové, příslovečné způsobové a místní.

Je patrné, že vedlejších vět se v textech vyskytuje podstatně méně než vět hlavních. Již dříve bylo zmíněno, že převládají souvětí souřadná, tedy ta, ve kterých je více vět hlavních. Autoři mailů píšou dlouhá souvětí. Výskyt vedlejších vět lze očekávat ve vyšší frekvenci, ale není tomu tak.

- 7) Ve všech analyzovaných textech se objevují relativně dlouhá souvětí, a tak by se dalo předpokládat, že se zde vyskytnou také tzv. nepravé věty vedlejší. A právě tato problematika je součástí následujícího kritéria.

Tento předpoklad byl vyvrácen právě námi analyzovanými e-maily. V celém excerpovaném materiálu se vyskytují pouze dva příklady nepravé věty

vedlejší – *Celé odpoledne jsme hrabali listí na zahradě, aby později nastal silný vítr a vše nám opět rozfoukal. Celou cestu jsme chvátali, aby nám nakonec poslední spoj do Plzně ujel.* Na těchto příkladech lze ukázat definici nepravé věty vedlejší. Vedlejší věta je podřadná větě hlavní z formálního hlediska, je na ní závislá. Ale významově závislá není. Jedná se o tzv. nepravou větu účelovou, kdy se ptáme otázkou „proč“, ale odpovědí je nám nelogické a významově nezávislé sdělení.

Je zajímavé, že v textech byly nalezeny pouze dvě nepravé věty vedlejší a obě byly napsány chlapci.

- 8) Jednotlivá slova ve větě nestojí samostatně, izolovaně, ale vstupují do různých vztahů. Jedním z nich může být vztah koordinace neboli přiřazování. Jde o takové větné členy, které jsou stejnorodé, na sobě navzájem nezávislé a nemůžeme se jedním členem zeptat na člen druhý. Navzájem jsou spjaty společnou funkcí, kterou ve větě plní či zastávají. Většinou tyto členy obsazují stejnou syntaktickou pozici, což znamená, že plní např. funkci přívlastku, předmětu nebo podmětu. Ačkoli jsou jednotlivé členy stejnorodé, každý z nich označuje jinou skutečnost.

V nashromážděném materiálu se koordinace vyskytuje nejčastěji v podobě několikanásobného předmětu. Je to z toho důvodu, že autor koordinaci používá jako výčet několika skutečností, které zařadí za sebe a dá je do jedné věty, než aby popisoval každou zvlášť. Např.: *Budeme se zabývat elektromontážema, revizemi a opravami elektromotorů. Pak by mě zajímalo, jestli dává hodně filtrů, dvojhranů, 3f soustav a přechodák. Už jen opravuju chyby, překlepy a citace. Tak bych se tímto rád zeptal a jednotlivé ceny, výhody a služby, které vaše firma nabízí. Vzpomněla jsem si, že by to byl můj oblíbený bílý svetr a černé triko s dlouhým rukávem. Zasilám ti leták a přihlášku. Udělej tam úvod, IP adresu, závěr, resumé a zdroje. A studuji češtinu a psychologii. Veškeré námítky a dotazy sem. Chce to hlavně vůli, pevné nervy a štěstí.*

Všechny uvedené příklady jsou vyjadřovány parataxi, pomocí spojovacího výrazu „a“.

Koordinaci používají jak chlapci, tak dívky. V tomto se nikterak neliší.

9) Na vztahu zmnožení jsou založeny dva typy vztahů, a to koordinace a apozice. Prvně zmíněného vztahu jsme si již všimli, v tomto kritériu se budeme věnovat apozici neboli přístavku. Za přístavek se považuje výraz, který většinou stojí v postpozici a je volně připojený k řídicímu substantivu. Charakteristika přístavku je taková, že tatáž skutečnost je vyjádřena dvěma různými pojmenováními. Přístavek se odděluje z obou stran čárkami a je jakýmsi vysvětlením či doplněním bázového výrazu. Autoři ho též mohou použít v případě, že chtějí např. více přiblížit nějakou osobnost či dovysvětlit nějakou situaci. Např.: *V příloze je pozvánka na BDA, akci v Českých Budějovicích. Bylo meruňkové pyrė, tj. přesnėdávka, a dalších plno jídel. Jsem Petí, ta z blogu a facebooku. V rámci mých aktivit se mi naskytla příležitost zorganizovat na strakonickém gymnáziu besedu s docentem Mertlíkem, bývalým ministrem financí a někdejší hlavním ekonomem Raiffeisenbank. V úterý jsem si už byla domluvit první praxe a povedlo se mi ukořistit dětské oddělení, kojenecký úsek. Na dvou je banánovník, abyste viděli, jak se o něj hezky starám, a na dalších dvou je Lucie, perská kočka.*

Přístavek je nejčastěji vyjadřován juxtaapozicí čili volným kladením výrazů vedle sebe.

Apozici používají spíše dívky. U chlapců se nalezne velmi sporadicky, většinou když píší nějaké formální sdělení. Dívky mají tendenci vše vysvětlovat, přibližovat, zdůvodňovat a v takových případech použijí právě přístavek.

10) Jak již bylo řečeno, odchylkou se rozumí nějaké konstrukční zvláštnosti, které svým způsobem oživují větu. Odchytky motivované neboli záměrné jsou autorem do textu vsazeny úmyslně. Nejsou chybami, nejsou to odchytky od jazykové normy. Autor je do textu zasadil s úmyslem ozvláštnit výpověď, aktualizovat její obsah. Naproti tomu odchytky nemotivované nejsou záměrné a tím pádem jsou chybami, jsou to odchytky od jazykové normy. Autor je většinou použije nevědomky.

V analyzovaných e-mailech nebyly zastoupeny všechny odchytky, které byly již dříve uvedeny v kritériích. Dominantní skupinu odchylek tvoří apoziopeze (výpustka, nedokončená výpověď), která patří jak k motivovaným, tak nemotivovaným odchylkám. Např.: *Navíc jsme s Anet přišly na to, že SIK stejně*

*budem mít asi až za 3 nebo 4 týdny...Děkuju, že sis vzpomněla, já jsem na to úplně zapoměla...Nějak si poradím...Měj se fajn, snad budeš mít příležitost si to vybrat...Už bysme možná měli rozdělit, co kdo udělá...Napsal bych dřív, ale nějak jsem pořád zapomínal...Teda, pokud jste to ještě nevyhodili...Hele, úplně v pohodě...Jo a lasagne určitě zkus...Učím se jak blázen, ale čím víc se učím, tím víc zjišťuju, že nic neumím...V excerpovaném materiálu se nacházel text, jehož jednotlivé věty byly spojeny právě pomocí apoziopce. V tomto případě bylo obtížně určit, zda se opravdu jedná o nedokončenou výpověď - *A zejtra jdu na DSK...tak to snad bude taky ok...ale jako je toho moc...ještě jsem ani nezačala se seminárou na DFE...hrůza...nu a jsem zvědavá na ten zápis.**

Další odchylkou, která se v textech vyskytuje nejčastěji, je elipsa. Elipsou se rozumí vypustka slov, popř. vět, které očekáváme dle daného schématu. I když tato slova nejsou zastoupena, jsme schopni pochopit kontext celé věty, který vyplývá z předešlého sdělení. Např.: *Ale tento týden to nestíhám, vidím to na příští. V bižuli pavouky, jinak si myslím, že jsme nikam nepokročili. A to ještě ani nevím, kdy přijdu. No ono je to asi chyba toho systému, ale mohli to někde napsat, že se to započte jenom do jednoho.* V těchto případech jde o elipsu dominantního a dominujícího syntaktického členu. Jsou povinné, ale z předchozích výpovědí jsme schopni si je dosadit.

Mezi motivované odchylky řadíme v naší analýze též parentezi neboli vsuvku. Jsou to výrazy z jiné promluvové roviny, než je základní výpověď. Vsuvka se z obou stran odděluje čárkami, pomlčkami nebo se může dávat do závorek. Tato odchylka je opět důkazem snahy o co nejpřesnější vyjádření a vytvoření nejkompaktnějšího obrazu skutečnosti. Např.: *Ono to tam bylo a já si to – světe div se – zapamatovala. Jestli se tábor dostatečně naplní (vypadá to letos dobře), tak budu ráda, když pojedete s náma. Slovníček pojmů dodělaný nemám, otázky také ne, autor je, myslím, jasný a dílo samotné je na vás. Sníža a Wudi už v Kovárně Kamýk (tam se to uskuteční) byly a nemohly si tamější krásu vynachválit. Jestli svou dceru přihlásíte na tábor, dejte mi, prosím, vědět.* Z nemotivovaných odchylek se v textech vyskytuje anakolut neboli vybočení ze započaté větné konstrukce. Je to dáno tím, že autoři nemají dostatečně propracovanou koncepci textu a chybí jim perspektiva. Např.: *Sestřička mi pověděla, že rozpis lékařů na leden ještě není hotový, takže když si za paní*

doktorkou stojím, se mám ozvat po Vánocích. No a my, co jsme přišli trochu pozdě, učitelka nám dala poznámku a zvláštní úkol.

Objevuje se zde také tzv. nepravá skladební dvojice. Ve větě se vedle sebe dostanou dva výrazy, které spolu tvoří skladební dvojici. Např.: *Snad u vás strávím aspoň týden příští rok.*

Slovoslednou inverzi jsme sice klasifikovali jako odchylku motivovanou neboli záměrnou, v analyzovaných textech jsme však našli slovoslednou inverzi, která svojí větnou konstrukcí spadá do odchylek nemotivovaných a je tedy považována za chybu. V příkladě se vyskytují nedostatky v slovosledu, a proto je tato slovosledná inverze považována za odchylku nemotivovanou. Příklad nemotivované slovosledné inverze – *Nu tak já byla zatím jen na fránině nakonec.*

Poslední nemotivovaná odchylka, která je zastoupena v analyzovaných textech, je zeugma neboli zanedbání dvojí vazby. Větné členy se spojují společnou vazbou, i když každý z nich potřebuje vazbu jinou – např. jiný pád. Např.: *Sejdeme se a vymyslíme oslavu Jiříkovo narozenin. Chceš se sejít před nebo po přednášce?*

V textech převažují odchylky motivované – elipsy, vsuvky, apoziopce (ta spadá i pod odchylky nemotivované). V případě elipsy se autorovi může zdát zbytečné dané slovo či větné spojení opět opakovat, když ho použil v předešlé větě a adresátovi tím pádem bude kontext jasný. Jedná se spíše o pohodlnost a úspornost textu než o oživení či ozvláštňení textu. Co se týče apoziopce neboli nedokončené výpovědi, je možné, že v některých případech to autor použil právě jako ozvláštňení výpovědi, v některých už nevěděl, jak dál pokračovat, tak použil právě tuto odchylku.

11) Každý dopis nebo vzkaz by měl začínat úvodním oslovením či pozdravem.

Nejinak je tomu i u e-mailu neboli elektronického dopisu.

Existuje několik způsobů, jak sdělení začít. Buď napíšeme pouze pozdrav, nebo k tomu připojíme ještě jméno toho, komu je dopis adresován.

V excerpovaném materiálu převládají e-maily, v nichž chybí oslovení adresáta.

V úvodu celého sdělení je pouze pozdrav. Takových textů se zde vyskytuje celkem 68. Např.: *Ahoj, Zdravím, Ahojky, Čus, Čau, Zdar, Ahojte, Zdravičko,*

Čusík. Do téhle skupiny spadají i e-maily, které jsou formálního charakteru. V úvodu také chybí oslovení osoby, které píšeme. Např.: *Dobrý den*. Ovšem i ve formálním dopise by se mělo vyskytovat oslovení dané osoby, které je e-mail určen.

Druhou velmi zastoupenou skupinou jsou texty, v jejichž úvodu se objevuje i jméno adresáta. Tuto variantu preferují spíše dívky. V textech, které psali chlapi, se to vyskytuje sporadicky nebo vůbec. V excerpovaném materiálu se nachází celkem 48 těchto e-mailů. Např.: *Ahoj Radko, Čus Markéto, Ahoj Dominiku*. Vzhledem k tomu, že jméno v oslovení většinou píše dívky, můžou se zde vyskytnout také zdvořilostní nebo deminutiva. Např.: *Ahoj Aničko, Ahoj Verunko*. Chlapi mají tendenci adresáta oslovovat nějakou přezdívkou či skrytým jménem. Např.: *Hey John Blot, Ahojky Nightwitch, Ahoj Fallcone*.

Poslední skupinou, která je zde zastoupena, je text bez nějakého oslovení či úvodu. Autor ihned na začátku přejde k jádru věci, aniž by použil nějaké úvodní zdvořilostní fráze. E-maily začínají například těmito větami: *V pondělí jsem psala tu archeologii. Právě jsem dorazila na kolej. Tady jsou rovnice, tak třeba to pomůže. Jen si stáhni přílohy a pusť se zvesela do dalšího čtení. Skoro žádné pořádné žehličky na vlasy nemají*. V materiálu bylo nalezeno celkem 34 textů, které začínaly bez pozdravu a oslovení. Může to být důsledek toho, že dva lidé si přes den píše pravidelně, a tak se v každém e-mailu nebudou zdravit. Pokud je tomu ale naopak a lidé si na jednotlivé zprávy odpovídají s několikadenním zpožděním, považuje se za slušnost a zdvořilost daného člověka pozdravit, oslovit ho a v úvodu mu připomenout, proč mu vlastně píše či na jakou otázku mu odpovídá. Předejde se tak i možným nedorozuměním.

- 12) V předcházejícím bodě jsme se zabývali úvodem dopisu, tedy oslovením. Tohle kritérium bude věnováno závěrečné části e-mailu, tedy rozloučení a pozdravu. I zde lze autory rozdělit do několika skupin. Klasifikujeme je dle toho, zda na konec elektronického dopisu napíše své jméno (zde si všímáme i toho, zda ho napíše celé nebo jen počáteční písmeno), zda připojí pozdrav nebo konec zprávy nechají bez jakéhokoliv rozloučení a podpisu.

Nejvíce je zastoupena ta skupina autorů, kteří na konec e-mailu nenapíše ani pozdrav, ani své jméno. S největší pravděpodobností spoléhají na to, že adresát

ví, kdo mu píše, a považují tedy za zbytečné se na konec zprávy podepisovat. Neohlížejí se při tom ani na fakt, že ve své e-mailové adrese nemusejí mít celé své jméno. Mohou tam mít zkratky nebo přezdívky, které mohou příjemce zprávy zmást. Samozřejmě, pokud se jedná o souvislou „komunikaci“, nebudou se podepisovat na konci každé zprávy. Ale když je „komunikace“ uzavřena a dotyčný ví, že již další zprávu psát nebude, měl by na konec připojit i své jméno.

Druhou dominantní skupinu tvoří texty, v nichž se autor na konci podepíše a připojí k tomu také pozdrav či nějakou frázi. Např.: *S pozdravem Veronika Kočí. Tak pa Rád'a. Přeji hezký den, Kristýna. Tak se měj zatím krásně, Markéta. S pozdravem a přáním hezkého dne Andrej. Díky a zatím ahoj, Martin.* Najdou se i takové příklady rozloučení, ve kterých se používají různé symboly či emotikony. Emotikony slouží k pobavení, k ozvláštění textu a symboly zastupují různé věci, předměty nebo nahrazují něco, o čem vědí pouze lidé, kteří si píšou. Např.: *Měj se a ať se daří +. Měj se hezky ☺. Hezký zbytek dne :).* U podpisu jsme si všimli i toho, zda se autor podepíše celým jménem a příjmením, pouze jménem nebo počátečním písmenem. Většina lidí napsala pouze své křestní jméno. Celé jméno i s příjmením psali lidé ve formálních e-mailech. Počáteční písmeno svého jména se objevilo pouze ve třech případech a týkalo se to jednoho autora.

Poslední skupinu tvoří ti, kteří na konec připojí pouze pozdrav a nepodepíší se. Jsou to jedni z těch, kteří počítají s tím, že adresát ví, o koho jde a kdo mu píše. Např.: *Papa. Měj se, pa. Hezký den! Zatím přeji pěkný den.*

Co se týče porovnání chlapců a dívek, častěji se podepisují dívky. Ať už celým jménem i s příjmením nebo pouze jménem. Dívky také častěji používají emotikony neboli „smajlíky“. Chlapci se většinou nepodepisují. Buď na konec připojí pouze pozdrav, nebo tam nenapíší vůbec nic a nechají text bez ukončení.

- 13) Interpunkce v dnešních e-mailech nebo v dopisech celkově je velmi problematická a většina lidí s ní má potíže. V analyzovaném materiálu autoři uvádí čárky tam, kde být nemají, a naopak tam, kde jsou žádány, je vynechávají. Vysledovat chybnou interpunkci bylo v některých textech velmi složité. Některé e-maily jsou psány tak, že celý text je de facto jedna dlouhá věta

a mezi jednotlivými myšlenkami je apoziopse neboli tři tečky. Např.: *A zejtra jdu na DSK...tak to snad bude taky ok...ale jako je toho moc...ještě jsem ani nezačala se seminárkou na DFE...hrůza...nu a jsem zvědavá na ten zápis.*

Zajímavé je, že autoři textů čárky nepsali před spojovacími výrazy, jako jsou např. spojky nebo příslovce. Přitom spojovací výraz vybízí k tomu, aby se před ním čárka napsala. Roli zde může hrát snaha napsat e-mail co nejdříve, roztržitost či neznalost gramatiky. Např.: *Kačce to možná pošlu protože jsem hloupá. Vlastně ani nevím proč ti píši. Tak to je asi všechno co jsem chtěla říct. Zkoušku budeš dělat asi na Borech kde jsou hrozně velké auly a kde je hlava na hlavě. Prostě jsem si sehnala ty knížky od Sokrata jak to všude propagují. V příloze se dozvíte kdy se OR uskuteční. Nevíš kde se dají zjistit ty výsledky z M4E? Zajímalo by mě jak vypadá zkouška. Podívej se na to nějak celkově jestli tam nemám kraviny. Ale pravda je že jsem se začínal bát jestli jsi na mě nezanevřela. Psal jsi že jdeš dneska na tenis vid'? Tak jsem měla nařizeno chodit na zdravotní procházky abych se rozdýchala. Tak musíme vymyslet co budeme dělat.*

V materiálech se objevil jeden e-mail, který byl napsán zcela bez interpunkce a autor ani mezi myšlenky nedával nedokončenou výpověď, text napsal celý dohromady – *Ahoj mám se dobře odpověz mi až budeš mít čas.* Na tomto příkladu je zřetelně vidět, že e-maily se někdy píšou sice rychle a úsporně, ale děje se tak na úkor správnosti.

Jak již bylo naznačeno, autoři buď čárky nepíší, nebo je do textu vkládají navíc. Čárky jsou většinou nadbytečně a chybně používány před spojovacím výrazem „a“. Např.: *Zdeni pojeděš tedy tím expresem z Plzně, a já přistoupím v 9.50 v Hořovicích? Ale tohle je pro dobrou věc, a jsou tam moc fajn lidi. Chtěl bych poděkovat za dárek, a ted' nemyslím hrneček, ke kterému jsem se ještě nedostal abych se z něj napil.*

E-maily se většinou píšou s diakritickými znaménky, tj. s háčky a čárkami. V analyzovaných textech se vyskytly i takové e-maily, které byly napsány zcela bez těchto diakritických znamének. Lze se domnívat, že je to ovlivněno tím, že většina lidí dnes používá mobily a píše SMS zprávy, v nichž diakritiku také nepoužívá. Např.: *Ahojky, moc dekuju za odkazy, ten na vlak sice nefunguje, ale odpovídá to, uz jsem v tenhle cas jela. Jinak ja jsem nasla i hromadny rozpis, tak se na to podivej (doufam, ze se mi to povede přiložit, nejak s tim bojuju).*

Taky se moc tesim! Prijdes, az budes moct, vsechno si v klidku dores. Smlouva se udela od toho dne, kdy prijdes a co tam bude napsano doresime pak na osobnim.

Co se týče diakritiky na konci věty, setkáme se zde se všemi znaménky – s tečkou, otazníkem i vykřičníkem. V excerpovaném materiálu ovšem převládají věty oznamovací, tedy věty, u nichž se na konci píše tečka.

Pokud chce autor na něco upozornit, zdůraznit nějakou věc či je ve velkém údivu, použije několik vykřičníků či otazníků na konci věty. Lze se domnívat, že je to z toho důvodu, aby na to adresát kladl velký důraz a dané informaci věnoval zvýšenou pozornost. Např.: *Soubor je v příloze!!!!!! Budeme k tomu ale potřebovat doklad!!! Nechtěla bys ho on-line nabušit do PC místo mě??? To jako myslí vážně, že si ten text máme jít přečíst do knihovny??? Jakpak se máš ty??* Hromadění znamének je jedna možnost, jak upoutat adresátovu pozornost, druhou možností je to, že daná slova autor píše velkými písmeny, např.: *Opravdu DÍKY! BANÍK porazil Rokycany 5:2!! Jde o zajímavou akci, buďte tam VŠICHNI!*

- 14) V celé práci konfrontujeme dopis klasický s dopisem elektronickým čili s e-mailem. V posledním kritériu se zaměříme na celkovou kompozici textu. V klasickém dopisu je text většinou rozdělen na úvod, stať s vlastním textem a závěr, přičemž každý ze zmíněných kompozičních aspektů má vlastní odstavec. Kompoziční struktura u elektronického dopisu je zcela odlišná. Většina autorů nerozlišuje odstavce, vše píše do jednoho útvaru, přičemž nerespektuje ani odsazení na začátku textu.

V excerpovaném materiálu převládá právě skupina autorů, kteří veškerý text píší do jednoho celku. Opět se zde můžeme domnívat, že je to dáno nedostatečně propracovanou textovou perspektivou. Ojedinele se najde autor, který má text rozčleněn na odstavce, z nichž každý vypovídá o jiné události.

Co se týče odsazení u pozdravu, v analyzovaném materiálu převládají takové texty, v nichž je tato „kompoziční norma“ dodržena. Autor adresáta pozdraví, za oslovením udělá ve většině případů čárku, oslovení odsadí a na další řádce pokračuje vlastním textem. Ve vlastním textu autoři většinou přecházejí přímo

k jádru věci, nezačleňují do konverzace zdvořilostní fráze typu: „ *Předem mého vzkazu ti děkuji...* “

V porovnání chlapců a dívek jsme vzhledem k nashromážděnému materiálu došli k závěru, že odstavce v textu používají častěji dívky, chlapci text píší do jednoho celku. V odsazení pozdravu se nijak neliší, tuto formální úpravu dopisů dodržují bez rozdílu. V textech se nacházejí i takové příklady, v nichž pozdrav splývá s vlastním textem, a to u e-mailů, které psali chlapci.

8 POROVNÁNÍ VÝZKUMŮ

Námi analyzované texty porovnáme s výzkumem, který v roce 2006 provedla Z. Hladká, která se v současné době zabývá především soukromou korespondencí mladých lidí. Její výzkum se skládal ze tří částí, z nichž jednou byla ručně psaná korespondence, druhou část tvořily e-maily a třetí byla věnována SMS zprávám. Blíže se zaměříme na výsledek výzkumu e-mailů, který konfrontujeme s naším materiálem.

Z. Hladká upozorňuje na to, že většina lidí ve sledovaných textech absolutně ignoruje diakritiku a vše píše bez háčků a čárek, což, dle jejího mínění, je ještě více podporováno psaním SMS zpráv. V námi excerpovaném materiálu jsme se s tímto případem také setkali, ale pouze ojediněle.

Naši analýzou jsme pouze potvrdili závěr Z. Hladké, že lidé ke zdůraznění vyjádření často používají velká písmena, hromadění znaků (např.: !!!!) nebo emotikony. Veškeré tyto aspekty jsme zaznamenali i v námi analyzovaných e-mailech.

Autorka daného výzkumu upozorňuje na fakt, že většina lidí vynechává čárky v souvětí. Zdůvodňuje to tím, že opomenutí čárky v souvětí většinou neplyne z autorovy neznalosti gramatiky, ale z jeho nepozornosti, tedy z toho, že se na daný text či na příliš dlouhé souvětí nesoustředí. Také tuto problematiku jsme v našich textech zaznamenali a všimli jsme si, že autoři píší čárky nadbytečně nebo je nepíší vůbec.

Za takřka největší problém Z. Hladká považuje psaní „*mně, mě*“ u zájmena „*já*“. Tato gramatická chyba se však v našem excerpovaném materiálu nevyskytuje s vysokou frekvencí.

Ve výzkumu Z. Hladké bylo velmi frekventovanou chybou to, že autoři psali chyby také u slov přejatých – hlavně u anglicismů, které se stále častěji stávají součástí našeho psaného i mluveného projevu (např.: *hapy end, hippy, ...*), ale chyby se též objevily i u přejímek z jiných jazyků (např.: *piza*). Takové příklady v našich textech nejsou zastoupeny. Jak již bylo naznačeno, anglická slova se v běžně mluvené komunikaci užívají stále častěji, tak je autoři přijali za svá a píší je gramaticky správně.

Za takřka „národní“ problém autorka považuje psaní velkých písmen. V analyzovaném materiálu jsme tuto chybu zachytili pouze v několika málo příkladech. Většinou se jednalo

o velké počáteční písmeno u názvu města. Málokdy se objevila chyba, že by vlastní jméno bylo napsáno s malým počátečním písmenem.

Autorka dále zjistila, že pro mladistvé je velkým problémem správné psaní zkratk. Chyba se zpravidla objevuje při psaní tečky za zkratkou. Mladiství tečky píší tam, kam nenáleží, naopak tam, kde jich je zapotřebí, je nenapíší. V našem nashromážděném materiálu jsme chyby takového rázu nezaznamenali. Lidé většinou píší zkratky např., tj. a tam tečky vždy napíší správně. V textech se též objevují zkratky názvů předmětů, které se však píší bez teček, tudíž nenastává žádný gramatický problém.

Z. Hladká také upozorňuje na fakt, že v e-mailech se upřednostňuje rychlost a pohodlnost na úkor správnosti a přesnosti. Důraz je kladen na pochopení sdělení, tudíž překlipy či interpunkční chyby se nepovažují za chyby závažné.

Obecně lze říci, že s většinou závěrů, které udělala Z. Hladká, souhlasíme a podobné chyby nacházíme i v našich textech.

9 ZÁVĚR

Na základě excerpovaného materiálu jsme zjistili, že mladí lidé v dnešní e-mailové komunikaci většinou používají souvětí na úkor vět jednoduchých. Domníváme se, že je to z toho důvodu, že chtějí více myšlenek vložit do jednoho syntaktického celku, tím pádem jednotlivé věty na sebe „hromadí“, čímž vznikají dlouhá souvětí. Tento způsob psaní může vést v některých případech k neporozumění textu na základě jeho dlouhých syntaktických celků.

V analyzovaném textu výrazně převládají poměry slučovací. U tohoto typu poměru je zastoupena pouze spojka „a“ jakožto hlavní spojovací výraz tohoto obsahového poměru. Zajímavým zjištěním pro nás bylo, že v poměru odporovacím je zastoupen také pouze jeden spojovací výraz, a to spojka „ale“. Jinou spojku v poměru odporovacím autoři nepoužívají. U poměru vylučovacího zaznamenáváme pouze takové příklady, ve kterých jde v rámci daného poměru o silný disjunktivní význam. Platí vždy pouze jeden nebo druhý propoziční obsah, současně však nemohou koexistovat. V takových příkladech autoři většinou používají spojovací výrazy „bud’ – nebo“. Souhrnně můžeme tvrdit, že autoři mají velmi omezenou slovní zásobu, co se týče výběru spojovacích výrazů mezi jednotlivými větami.

Co se týče frekvence vedlejších vět, nejčastěji jsou zastoupeny vedlejší věty předmětné, které jsou uvozeny hypotaktickou spojkou „že“. Neméně zajímavým závěrem je také to, že lidé v dnešní komunikaci používají ve vedlejších větách příslovečných podmínkových spíše spojkou „pokud“, která byla dříve považována za knižní, na úkor spojovacích výrazů „jestliže, -li“. Domníváme se, že spojovací výraz „-li“ je dnešní mladou generací považován za více knižní, než je tomu u spojky „pokud“.

Překvapivým zjištěním pro nás bylo, že ve vedlejších větách se vyskytuje velmi malé množství nepravých vět vedlejších. Původním našim předpokladem bylo, že tento typ vět vedlejších se v textech bude vyskytovat s mnohem větší frekvencí vzhledem k tomu, že autoři používají dlouhá souvětí. Ovšem tento předpoklad byl našim výzkumem vyvrácen. Ve všech analyzovaných textech se vyskytují pouze dva příklady vedlejších vět nepravých.

Za jeden ze závěrů můžeme považovat také to, že v nashromážděném materiálu nalézáme vysokou frekvenci používání emotikonů neboli „smajlíků“. Obecně se dá říci, že autoři tyto symboly nepoužívají pouze v případě, jedná-li se o formální e-mail. V ostatní

komunikaci se používají velmi často. Mohou sloužit k pobavení, některé tyto symboly mohou vyjadřovat autorovy emoce, přispívají k ozvláštňení textu.

Na základě této analýzy jsme poukázali na to, že rozdíly v psaní e-mailových komunikátů mezi dívkami a chlapci jsou, ale nejsou nikterak enormní. Rozdíly nacházíme např.: v užití spojovacích výrazů, v užití apozice aj. Nalezli jsme však i taková kritéria, v nichž si chlapci a dívky byli rovni a žádné velké rozdíly mezi nimi nebyly, např.: užívání koordinace, používání emotikonů, frekvence dlouhých souvětí aj.

10 RESUMÉ

Thesis „Language of e-mail correspondence (differences in communication between men and women)“ is focused on the syntactic-stylistic analysis of particular utterances of e-mail correspondence. For this purpose was collected 150 e-mails.

At first there is described administrative style in the theoretical part, once letter belongs to this style. Various language levels and genres are analysed. Subsequently, we concentrate more on electronical letter – the e-mail. There are described some aspects that the e-mail should contain.

Particular criteria were chosen before starting practical part of the thesis. Based on those criteria were the e-mails analysed. The criteria were chosen with respect to the syntactic construction of the e-mail correspondence utterances.

These criteria are described in the syntactic analysis. There are examples for each criterion that appeared in excerpted (analyzed) material.

In conclusion, the results we researched are compared with the research, which was performed by Mrs. Z. Hladká in 2006.

11 POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY

11.1 LITERATURA

ČECHOVÁ, Marie. *Stylistika současné češtiny*. Vyd. 1. ISV, 1997, 282 s. ISBN 80-858-6621-8

GREPL, Miroslav. *Příruční mluvnice češtiny*. Vyd 2., opr. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008, 799 s. ISBN 978-807-1069-805

GREPL, Miroslav. KARLÍK, Petr. *Skladby spisovné češtiny*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, 474 s.

GREPL, Miroslav. BAUER, Jaroslav. *Skladba spisovné češtiny*. Vyd. 2. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1975, 364 s.

HLAVENKA, Jiří. *Používáme, využíváme (a zneužíváme) e-mail*. Vyd. 1. Praha: Computer Press, 2002, 282 s. ISBN 80-722-6606-3

KRAUS, Jiří. *Písemnosti v našem životě*. Vyd. 1. Praha: Computer Press, 1996, 159 s. ISBN 80-716-8301-9

KROBOTOVÁ, Milena. *Úvod do české stylistiky*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, 126 s. ISBN 80-244-0315-3

SOCHROVÁ, Marie. *Český jazyk a literatura: literatura, český jazyk, čtenářský deník, cvičení z českého jazyka : [ucelená, přehledná, osvědčená příprava k maturitě a k přijímacím zkouškám na střední a vysoké školy]*. Vyd. 1. Editor Petr Karlík, Marek Nekula, Zdenka Rusínová. Praha: Fragment], 2007, 88 s., 104 s., 140 s., 126 s. ISBN 978-80-253-0468-6

11.2 ČASOPISECKÉ ČLÁNKY

ČECHOVÁ, M.: Charakteristika administrativního stylu IN *Naše řeč* 72, 1989, č. 1, s. 1-11, ISSN 0027-8203

ČMEJRKOVÁ, S.: Čeština v síti: Psanost či mluvenost? (O stylu e-mailového dialogu) IN *Naše řeč* 80, 1997, č. 5, s. 225-247, ISSN 0027-8203

HLADKÁ, Z.: Pravopis v současné korespondenci mladých lidí (na materiálu tradičních dopisů, e-mailů a SMS) IN *Naše řeč* 89, 2006, č. 2, s. 73-88, ISSN 0027-8203

